INTERNATIONAL STUDIES CENTER

วิเทศวารสาร

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC) ผลิตเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องกับการทูตและการระหว่างประเทศ ความเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นของผู้เขียน ไม่ได้เป็นความเห็นของรัฐบาลไทยหรือกระทรวงการต่างประเทศ การผลิตหรือทำซ้ำเอกสารและบทความในรูปแบบใด ๆ ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากศูนย์ศึกษาการต่างประเทศที่ isc@mfa.go.th และจะต้องระบุชื่อผู้เขียนให้ชัดเจนตามหลักการอ้างอิงเอกสารที่เป็นสากลด้วย

ฉบับที่ 4/2569 | พฤศจิกายน 2569

อาร์กติก: ศึกชิงขั้วโลกในโลกหลายขั้ว

อัณณา จันดี[1]

บทนำ

ตั้งแต่ ค.ศ. 2025 เป็นต้นมา รัฐบาลสหรัฐฯ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ สมัยที่สอง แสดงความพยายามหลายต่อหลายครั้งในการผนวกกรีนแลนด์ ซึ่งเป็นดินแดนปกครองตนเองของเดนมาร์กและอยู่ภายใต้กรอบสหภาพยุโรป สถานการณ์กรีนแลนด์เริ่มทวีความตึงเครียดมากขึ้นในช่วงต้นเดือนมกราคม ค.ศ. 2026 เมื่อประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศความจำเป็นในการผนวกกรีนแลนด์เข้ากับสหรัฐฯ และขู่ว่าจะเรียกเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปร้อยละ 25 หากเดนมาร์กไม่ยอมโอนอธิปไตยเหนือกรีนแลนด์ให้แก่สหรัฐฯ อนึ่ง ประธานาธิบดีทรัมป์เคยพยายามซื้อกรีนแลนด์มาแล้วในสมัยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยแรก และภายหลังได้รับเลือกตั้งอีกครั้งใน ค.ศ. 2024

ท่าทีดังกล่าวก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐฯ กับเดนมาร์ก สหภาพยุโรป ประเทศ NATO โดยรัฐบาลเดนมาร์กปฏิเสธการเข้าครอบครองกรีนแลนด์ของสหรัฐฯ และยืนยันว่าประชาชนกรีนแลนด์ต้องเป็นผู้ตัดสินอนาคตของตนเอง พร้อมกันนี้ เดนมาร์กประกาศพร้อมป้องกันกรีนแลนด์ และระบุว่าจะใช้มาตรา 5 ของ NATO หากเกิดการโจมตีทางทหาร ในขณะที่สหภาพยุโรปยืนยันให้การสนับสนุนเดนมาร์กอย่างเต็มที่ วิกฤตดังกล่าวนำไปสู่การชุมนุมประท้วงในกรีนแลนด์และเดนมาร์ก รวมทั้งกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวางภายในสหรัฐฯ และยุโรป โดยสมาชิกรัฐสภาสหรัฐฯ จากทั้งสองพรรคแสดงท่าทีไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ดี ต่อมา เมื่อวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 2026 ประธานาธิบดีทรัมป์ได้เปลี่ยนจุดยืนเรื่องกรีนแลนด์ในระหว่างการประชุม World Economic Forum ณ เมืองดาวอส โดยประกาศว่าจะไม่ใช้กำลังทหารต่อกรีนแลนด์ และจะไม่ใช้มาตรการทางภาษีกับประเทศในยุโรป

---

[1] นักการทูตปฏิบัติการ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2026 ประธานาธิบดีทรัมป์ประกาศว่า สหรัฐฯ ได้บรรลุข้อตกลงกับเดนมาร์กและกรีนแลนด์ ซึ่งความตกลงฯ จะทำให้สหรัฐฯ มีบทบาทและสิทธิอย่างถาวรในด้านความมั่นคงในกรีนแลนด์ รวมถึงมีสิทธิในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นต่อการปกป้องความมั่นคงของกรีนแลนด์และสหรัฐฯ ดังนี้ (1) มีสิทธิถาวรในการเข้าถึง ตั้งฐานทัพ และใช้ห้วงอากาศ รวมถึงอาจเสริมสร้างและขยายการประจำกำลังทางทหารในกรีนแลนด์ (2) ห้ามประเทศที่เป็นปรปักษ์กับสหรัฐฯ ตั้งฐานทัพ ดำรงกำลังทางทหาร และลงทุนในภาคส่วนที่มีความอ่อนไหวของกรีนแลนด์ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรจากสหรัฐฯ และ (3) ข้อตกลงดังกล่าวจะยังมีผลใช้บังคับแม้กรีนแลนด์ประกาศเอกราชในอนาคต นอกจากนี้ สหรัฐฯ มีแผนที่จะเสริมสร้างและขยายการประจำกำลังทางทหารในกรีนแลนด์ พร้อมทั้งร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่พัฒนาและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

ดังนี้แล้ว การที่รัฐบาลทรัมป์ดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อแผ่ขยายอิทธิพลเหนือกรีนแลนด์ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในอาร์กติกที่สำคัญต่อการแข่งขันทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่างมหาอำนาจสะท้อนให้เห็นว่าพลวัตของภูมิภาคอาร์กติกส่งผลต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ตลอดมา และจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต

ทำไมต้องเป็นอาร์กติก?

ภูมิภาคอาร์กติกเป็นพื้นที่เหนือสุดของโลก มีศูนย์กลางอยู่ที่ขั้วโลกเหนือ ครอบคลุมดินแดนและหมู่เกาะในซีกโลกเหนือหลายพื้นที่ ครอบคลุมกรีนแลนด์ เกาะสฟาลบาร์ (Svalbard) และพื้นที่ตอนเหนือของไซบีเรีย อลาสกา แคนาดา รวมถึงบางส่วนของยุโรป สภาพพื้นที่มีความผันผวนของอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาวอย่างรุนแรง มีหิมะและน้ำแข็งปกคลุมเป็นส่วนใหญ่ ดินมีลักษณะเยือกแข็งถาวร (permafrost) และมีพืชพรรณขนาดเล็กเป็นหลัก

ในอดีต อาร์กติกไม่ใช่พื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญอันดับแรกที่รัสเซียและยุโรปจับตามอง หากแต่เมื่อไม่กี่ทศวรรษก่อน ซึ่งน้ำแข็งขั้วโลกและแผ่นดินเยือกแข็งเริ่มละลายจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ได้เผยให้เห็นโอกาสนานัปการที่หลายประเทศสนใจตักตวงจากภูมิภาคอาร์กติก

การละลายของน้ำแข็งขั้วโลก ทำให้เส้นทางเดินเรือระหว่างยุโรป เอเชีย กับอเมริกาเหนือเปิดใช้งานได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้เป็นการลดระยะเวลาของการขนส่งสินค้าลง ซึ่งอาจถึงกับสามารถพลิกโฉมระบบการขนส่งระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้ การละลายของน้ำแข็งยังอำนวยความสะดวกแก่การสำรวจพื้นที่อาร์กติกอันอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีมูลค่าสูง ทั้งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุหายาก และทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ ดังนี้แล้ว การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรและเส้นทางการเดินเรือในอาร์กติกจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และอำนาจทางทหารระหว่างสหรัฐฯ ประเทศสมาชิก NATO รัสเซีย จีน **อาร์กติกจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ความมั่นคงทางทหาร เศรษฐกิจ และกฎหมายระหว่างประเทศเชื่อมโยงกันอย่างแยกจากกันไม่ได้ และได้ก่อให้เกิดการแข่งขันเชิงภูมิรัฐศาสตร์-ภูมิเศรษฐศาสตร์ ระหว่างมหาอำนาจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้**

<u>3 มิติ ของโครงสร้างการแข่งขันในอาร์กติก</u>

1. มิติภูมิรัฐศาสตร์

1.1 อาร์กติกเป็นแนวป้องกัน-ป้องปราม ของทั้งสหรัฐฯ และรัสเซีย

สหรัฐฯ และรัสเซียให้ความสำคัญต่ออาร์กติกในฐานะ (1) **แนวป้องกันทางเหนือ** (2) **เป็นที่ตั้งของจุดตรวจจับและเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภัยคุกคามทางอากาศและขีปนาวุธ** และ (3) เป็นพื้นที่ควบคุมเส้นทางคมนาคมและการเคลื่อนย้ายกำลังทางทหารระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับแอตแลนติก

สำหรับสหรัฐฯ ภูมิภาคอาร์กติกเป็นพื้นที่ที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเอกสาร National Security Presidential Directive-66 ใน ค.ศ. 2009 (NSPD-66) ของสหรัฐฯ[2] ระบุว่า **สหรัฐฯ เป็นชาติอาร์กติก** และอาร์กติกมีความสำคัญด้านพลังงานและความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยส่วนที่ระบุเกี่ยวกับอาร์กติก ในเอกสาร NSPD-66 ให้ความสำคัญต่อ**การปกป้องอธิปไตย ความมั่นคงของชาติ และการป้องกันประเทศ** ในภูมิภาคอาร์กติก ทั้งยังมุ่งรักษาความสามารถของสหรัฐฯ ในการปฏิบัติการทางทหารในอาร์กติก ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้งมุ่งเสริมความพร้อมของกองทัพและหน่วยยามฝั่งที่ปฏิบัติการในอาร์กติก พร้อมทั้งป้องกันไม่ให้ภูมิภาคอาร์กติกกลายเป็นพื้นที่แข่งขันทางทหาร อันจะกระทบต่อเสถียรภาพระหว่างประเทศ

ในอาร์กติก หนึ่งในผู้เล่นที่มีบทบาทสำคัญต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของสหรัฐฯ คือ **กรีนแลนด์** โดยเป็นแนวป้องกันทางเหนือของสหรัฐฯ ซึ่งสหรัฐฯ ได้จัดตั้งฐานทัพสำคัญในกรีนแลนด์ คือฐานทัพอวกาศบีดูฟิก (Pituffik Space Base) (เดิมชื่อ Thule) ซึ่งเป็นจุดติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (early-warning system) สำหรับตรวจจับภัยคุกคามทางอากาศและขีปนาวุธจากซีกโลกเหนือ รวมถึงได้จัดตั้งฐานทัพอากาศนาซาร์ซูอัก (Narsarsuaq) และซุนเดสตรุม (Sondestrom) ภายใต้สนธิสัญญา Greenland Defense Agreement ค.ศ. 1951 ระหว่างสหรัฐฯ กับเดนมาร์ก ซึ่งกำหนดให้สหรัฐฯ มีสิทธิในการจัดตั้งและขยายกำลังทหาร ตลอดจนใช้พื้นที่บางส่วนของกรีนแลนด์เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการป้องกันประเทศ

ต่อมา ในห้วงเดียวกันกับสงครามรัสเซีย-ยูเครน ใน ค.ศ. 2022 รัฐบาลสหรัฐฯ ได้จัดทำเอกสารยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยอาร์กติก ค.ศ. 2022 (NSAR 2022) เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายหลักในการดำเนินงานในอาร์กติก ในระยะ 10 ปี โดยมีสภาความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานแลประสานงานยุทธศาสตร์ NSAR 2022 ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ (1) ความมั่นคง (2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และ (4) ความร่วมมือและธรรมาภิบาลระหว่างประเทศ โดย**สหรัฐฯ ให้ความสำคัญลำดับต้นต่อการเสริมสร้างความพร้อมทางทหารในภูมิภาคอาร์กติก ผ่านการกระชับความร่วมมือกับประเทศพันธมิตร NATO**

---

[2] U.S. Government. “National Security Presidential Directive and Homeland Security Presidential Directive.” January 9, 2009.

ในมิติการป้องกันประเทศ สหรัฐฯ ให้ความสำคัญต่ออาร์กติกอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องมาจาก

(1) เป็นแนวป้องกันทางเหนือของแผ่นดินสหรัฐฯ

(2) เป็นจุดสำคัญของการติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (early-warning) สำหรับภัยคุกคามทางอากาศและขีปนาวุธ

(3) เป็นที่ตั้งของฐานปฏิบัติการทางทหารและการฝึกซ้อมทางทหาร เพื่อรับมือกับความท้าทายจากรัสเซียและจีนที่กำลังขยายการเคลื่อนไหวทางทหารมากขึ้นในภูมิภาคนี้[3]

(4) รักษาผลประโยชน์ทางทรัพยากรและเส้นทางโลจิสติกส์ใหม่ (North West Passage: NWP) ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศทำให้น้ำแข็งในอาร์กติกละลายเร็วขึ้น ส่งผลให้เส้นทางเดินเรือและการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในอาร์กติกเป็นไปได้ง่ายขึ้น สหรัฐฯ จึงต้องแข่งขันกับมหาอำนาจอื่นมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษาอิทธิพลของตน เพราะการรักษาความเป็นประเทศผู้มีบทบาทนำในอาร์กติก จะช่วยคานอำนาจมิให้จีนและรัสเซียขยายบทบาทในภูมิภาคเกินขอบเขตที่สหรัฐฯ ยอมรับได้[4]

(5) ป้องปรามการขยายอำนาจทางทหารของรัสเซีย ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 รัสเซียขยายบทบาททางทหารในภูมิภาคอย่างแข็งขัน อาทิ การฟื้นฟูฐานทัพเรือสมัยโซเวียตกว่า 50 แห่ง การพัฒนากองเรือเหนือ (Northern Fleet) ซึ่งประกอบด้วยเรือรบผิวน้ำ เรือดำน้ำนิวเคลียร์ และเรือตัดน้ำแข็งจำนวนมาก[5] รวมทั้งได้เปิดฐานทัพและพื้นที่ใช้สอยทางทหารมากกว่า 475 แห่ง กระจายตัวอยู่ตลอดแนวชายฝั่งอาร์กติก ตั้งแต่พื้นที่ตะวันออกไกลที่ใกล้รัฐอลาสกา ไปจนถึงจุดยุทธศาสตร์อย่างคาบสมุทรโคลา (Kola) และนอกจากนี้ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2026 ที่ผ่านมา กองเรือเหนือของรัสเซียปฏิบัติกิจกรรมฝึกซ้อมทางทหารใกล้ชายแดนนอร์เวย์ โดยการฝึกยิงปืนใหญ่ทางทะเลแบบใช้กระสุนจริงในพื้นที่อ่าววารังเง (Varanger) ใกล้พรมแดนทางทะเลระหว่างรัสเซียกับนอร์เวย์[6] และในช่วงปลายเดือนเดียวกัน กองทัพอากาศนอร์เวย์ได้ส่งเครื่องบินขับไล่ F-35 ขึ้นสกัดกั้นเครื่องบินทหารรัสเซียใกล้พรมแดนทางเหนือของนอร์เวย์เหนือทะเลแบเรนต์ส (Barents Sea) หลายครั้ง โดยพบเครื่องบินทิ้งระเบิดยุทธศาสตร์ TU-95MS ของรัสเซีย พร้อมกับมีเครื่องบินขับไล่ SU-35 คุ้มกัน[7]

---

[3] U.S. Department of Defense. “2024 Department of Defense Arctic Strategy.” July 2024. https://media.defense.gov/2024/Jul/22/2003507411/-1/-1/0/DOD-ARCTIC-STRATEGY-2024.PDF.

[4] Conley, Heather A., and Jamie Kraut. “U.S. Strategic Interests in the Arctic.” CSIS. April 27, 2010. https://www.csis.org/analysis/us-strategic-interests-arctic.

[5] Lamb, David Michael. “How the Military is Preparing for a Thawing Arctic.” CBC News. January 20, 2026. https://www.cbc.ca/news/world/arctic-military-greenland-canada-9.7051649.

[6] Nilsen, Thomas. “Russia Launches Artillery Shooting Next to Maritime Border with Norway.” The Barents Observer. February 17, 2026. https://www.thebarentsobserver.com/security/russia-launches-artillery-shooting-next-to-maritime-border-with-norway/445387.

[7] อ้างแล้ว 3

การขยับขยายของรัสเซียทำให้สหรัฐฯ และ NATO ต้องเร่งสร้างเครือข่ายความมั่นคงร่วมกันกับประเทศพันธมิตรอื่นในอาร์กติก อาทิ แคนาดา ฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์ ในการเสริมสร้างกำลังการป้องกันทางทะเล พัฒนาเรือตัดน้ำแข็ง และเฝ้าระวังทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนปะทุขึ้นใน ค.ศ. 2022 ที่ผลักดันให้สองชาติอาร์กติกอย่างฟินแลนด์และสวีเดนตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก NATO สหรัฐฯ มีแผนเพิ่มการฝึกและการปฏิบัติการร่วมทางทหาร จัดทำความตกลงด้านการป้องกันประเทศ และส่งเสริมการประสานงานกับแคนาดาผ่านกลไก NORAD[8] อย่างใกล้ชิดมากขึ้น อาทิ ระหว่างวันที่ 9-19 มีนาคม ค.ศ. 2026 NATO มีการจัดการฝึกซ้อมรบ Cold Response 2026 ซึ่งมีทหารจำนวน 32,000 นาย จาก 14 ประเทศ NATO เข้าร่วม รวมถึงฟินแลนด์และสวีเดน

สำหรับสหรัฐฯ **การปรับปรุงยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์โลกภายหลังรัสเซียรุกรานยูเครน** โดยระบุอย่างชัดเจนว่า**การแข่งขันอำนาจในอาร์กติกทวีความรุนแรงขึ้นจากการรุกรานยูเครนของรัสเซียและการขยายบทบาทของจีนในอาร์กติก** ทำให้สหรัฐฯ ต้องทบทวนและปรับยุทธศาสตร์อาร์กติกให้สอดคล้องกับบริบทด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ดี ฝ่ายรัสเซียมีแนวคิดว่า **หากสหรัฐฯ มีอำนาจเหนือกรีนแลนด์ได้จริง อาจเป็นการเอื้อต่อนโยบายการขยับขยายของรัสเซียในอาร์กติก** โดยฝ่ายนโยบายของรัฐบาลรัสเซียบางส่วนเห็นว่า **หากสหรัฐฯ สามารถควบคุมกรีนแลนด์ได้จริง จะลดจำนวนผู้เล่นในอาร์กติกให้เหลือเพียงมหาอำนาจหลัก ๆ สองฝ่าย** ได้แก่ รัสเซีย และสหรัฐฯ ซึ่งหากเหลือผู้เล่นแค่สองฝ่าย ทั้งสองอาจสามารถกำหนด “กติกา” กันเองได้อย่างง่ายดายมากขึ้น อนึ่ง ประธานาธิบดีปูตินมองกรณีกรีนแลนด์เป็นเครื่องมือทดสอบแนวคิดเรื่องเขตอิทธิพล (Spheres of Influence) หากสหรัฐฯ ผนวกกรีนแลนด์ได้ รัสเซียก็หวังว่าสหรัฐฯ จะ “ยอมรับ” การผนวกยูเครนตะวันออกของรัสเซียได้เช่นกัน[9]

การเข้าร่วม NATO ของฟินแลนด์และสวีเดน ทำให้กลุ่มประเทศ NATO มีศักยภาพทางอากาศ ทางเรือ และทางบกเพิ่มขึ้น และยังทำให้ 7 ใน 8 ประเทศอาร์กติก (ยกเว้นรัสเซีย) ได้กลายเป็นสมาชิก NATO อันเรียกว่ากลุ่ม A7 อย่างไรก็ดี รัฐบาลรัสเซียอาจใช้สถานการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุผลในการเพิ่มกำลังทหารในภูมิภาค

---

[8] NORAD หรือ North American Aerospace Defense Command เป็นกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับทวิภาคีระหว่างสหรัฐฯ กับแคนาดา ซึ่งมีบทบาทในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยทางอากาศและอวกาศ (Aerospace Warning) ตลอดจนควบคุมและสกัดกั้นการรุกล้ำอธิปไตยทางน่านฟ้า (Aerospace Control) เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากขีปนาวุธและอากาศยานไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ บทบาทของ NORAD ยังรวมถึงภารกิจแจ้งเตือนภัยทางทะเล (Maritime Warning) เพื่อรักษาความปลอดภัยในน่านน้ำโดยรอบทวีปอเมริกาเหนือ โดยอาศัยการบูรณาการระบบเรดาร์และเครือข่ายดาวเทียมตรวจการณ์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความพร้อมในการตอบโต้ และยับยั้งอุบัติภัยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของทั้งสหรัฐฯ และแคนาดาอย่างมีประสิทธิภาพ

[9] Radchenko, Sergey. “Russia’s Arctic Game.” Engelsberg Ideas. February 18, 2026. https://engelsbergideas.com/essays/russias-arctic-game/.

ดังนั้น หากรัสเซียต้องการคงสถานะมหาอำนาจและรักษาศักยภาพของตนในอาร์กติก รัสเซียจำเป็นต้องมีฐานะและการวางกองกำลังทหารที่เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้ช่องว่าง GIUK (Greenland, Iceland and the United Kingdom) ในมหาสมุทรแอตแลนติกเหนือ อันเป็นเส้นทางลำเลียงกำลังของสหรัฐฯ สู่ยุโรป รัฐบาลรัสเซียจึงต้องเร่งเสริมสมรรถภาพของกำลังเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ในภูมิภาคอาร์กติก และฟื้นฟูฐานทัพสมัยสหภาพโซเวียต จัดทำยุทธศาสตร์ทางทะเลฉบับใหม่ รวมถึงการใช้ระบบขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียง Zircon เพื่อเสริมอำนาจทางทหารของตนในภูมิภาคอาร์กติก

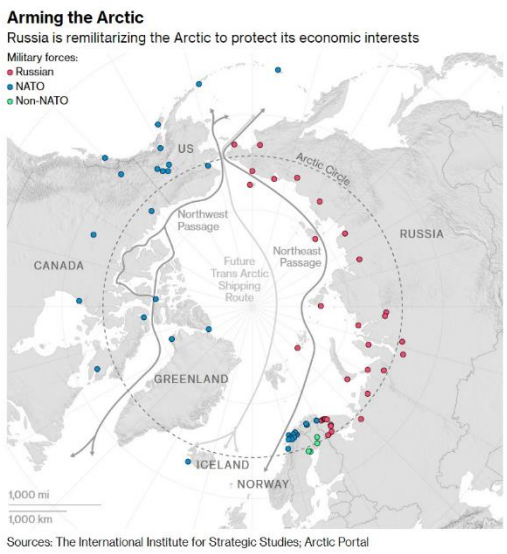
1.2 อาร์กติกเป็นพื้นที่สำหรับติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าของสหรัฐฯ และประเทศ NATO

ในอาร์กติกยังมีจุดยุทธศาสตร์สำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ **ช่องว่าง GIUK** ซึ่งเป็นพื้นที่ทางทะเลระหว่างกรีนแลนด์ ไอซ์แลนด์ กับสหราชอาณาจักร และเป็นอีกหนึ่งจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางการป้องกันประเทศในอาร์กติกทั้งสำหรับรัสเซีย ประเทศสมาชิก NATO และสหรัฐฯ เนื่องจากช่องว่าง GIUK เป็นประตูเชื่อมระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติกเหนือกับอาร์กติก เป็นเส้นทางเดินเรือหลักระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติกกับมหาสมุทรอาร์กติก อยู่ใกล้ที่ตั้งของฐานทัพสำคัญหลายแห่ง และเป็นจุดคอขวด (bottleneck) ที่ควบคุมทางเข้า-ออกสู่มหาสมุทรแอตแลนติกเหนือ

แผนภาพแสดงตำแหน่งของช่องว่าง GIUK และบ่อน้ำมันของรัสเซียในภูมิภาคอาร์กติก

ที่มา: Fouche, G., & Gronholt-Pedersen, J. (2022, November 16). Dark Arctic: NATO allies wake up to Russian supremacy in the region. Reuters. https://www.reuters.com/graphics/ARCTIC-SECURITY/zgvobmblrpd/

แผนภาพแสดงฐานทัพและยุทโธปกรณ์ด้านการป้องกันประเทศ ของประเทศต่าง ๆ ในอาร์กติก

ที่มา: The International Institute for Strategic Studies; Arctic Portal

สำหรับรัสเซีย สหรัฐฯ และประเทศสมาชิก NATO ช่องว่าง GIUK มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์มาอย่างยาวนานนับตั้งแต่สมัยสงครามเย็น เนื่องจาก

(1) เป็นคอขวดสำหรับกองกำลังทางเรือรัสเซียที่จะแล่นออกจากทะเลนอร์เวย์ เข้าสู่มหาสมุทรแอตแลนติกตอนกลาง หรือชายฝั่งตะวันออกของสหรัฐฯ

(2) เป็นจุดคอขวดสำหรับการตรวจจับและสกัดกั้นเรือดำน้ำรัสเซียที่แล่นมาจากฐานกองเรือเหนือในคาบสมุทร Kola ที่มุ่งจะเข้าสู่มหาสมุทรแอตแลนติกเหนือ และ

(3) เป็นแนวป้องกันด่านหน้าของประเทศ NATO ในช่วงสงครามเย็น เพื่อป้องกันไม่ให้เรือดำน้ำโซเวียตสามารถเข้าสู่เส้นทางคมนาคมหลักในแอตแลนติกเหนือได้ และเป็นเส้นทางเดินเรือสำคัญสำหรับสหรัฐฯ ในการวางกำลังเสริมทางเรือให้แก่ประเทศยุโรป

จากชัยภูมิของ GIUK ที่เป็นแนวป้องกันเรือดำน้ำโซเวียตที่ส่งมาจากกองเรือเหนือ และเป็นจุดคอขวดในกรณีที่กองเรือโซเวียตจะแล่นเข้าน่านน้ำแอตแลนติกเหนือ ทำให้ในสมัยสงครามเย็น สหราชอาณาจักรและสหรัฐฯ ต้องใช้กลยุทธ์ปิดกั้นช่องว่าง GIUK จากการเข้าถึงของฝ่ายสหภาพโซเวียต อาทิ การติดตั้งโซนาร์สอดแนมในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อขัดขวางและตรวจจับเรือดำน้ำโซเวียต

ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ารัสเซียและจีนมีความสามารถในการสร้างขีปนาวุธระยะไกลและมีศักยภาพในการทำลายโครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อสารต่าง ๆ ของประเทศตะวันตกในช่องว่าง GIUK ได้ ดังกรณีตัวอย่างได้แก่ ช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน ค.ศ. 2025 U.S. Coast Guard (USCG) รายงานการตรวจพบเรือเพื่อการวิจัย (research ship) ของจีนอย่างน้อย 2 ลำ ได้แก่ Xue Long 2 (Snow Dragon 2) และ Ji Di เข้ามาปฏิบัติการในเขตไหล่ทวีปส่วนขยาย (Extended Continental Shelf: ECS) ของสหรัฐฯ ในบริเวณรัฐอลาสกา ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีการ

วางโครงสร้างพื้นฐานใต้ทะเลของสหรัฐฯ จำนวนมาก[10] และตรวจพบว่าจีนส่งดาวเทียม HY-2B และดาวเทียมประเภท SAR (Synthetic Aperture Radar) ในพื้นที่อาร์กติก โดยระบุวัตถุประสงค์ คือ “เพื่อเฝ้าระวังเส้นทางเดินเรือตัดน้ำแข็งในเส้นทางเดินเรือสายเหนือ” ซึ่งจุดที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเฝ้าระวัง คือ ดาวเทียมประเภท SAR ก็สามารถใช้ในแง่การทหารได้เช่นกัน โดยสามารถตรวจจับการเคลื่อนไหวและเฝ้าสังเกตการณ์เรือซ่อมบำรุงสายเคเบิล หรือฐานทัพ NATO ในอาร์กติกได้ตลอด 24 ชั่วโมง[11]

จากความท้าทายดังกล่าว สหรัฐฯ จึงเร่งมุ่งปรับปรุงระบบเตือนภัยล่วงหน้าและเฝ้าระวังภัยในอาร์กติก โดยมีเครื่องบินตรวจการณ์ P-8 Poseidon ประจำการในฐานปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ในสหราชอาณาจักรและไอซ์แลนด์ ดังปรากฏตามนโยบายในเอกสารยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ค.ศ. 2022[12]

2. <u>มิติภูมิเศรษฐศาสตร์</u> ความได้เปรียบในห่วงโซ่อุปทานของอาร์กติกปรากฏชัดในสามด้านหลัก ได้แก่ พลังงานไฮโดรคาร์บอน และแร่ธาตุหายาก (Rare Earth Elements: REEs) และเส้นทางโลจิสติกส์

2.1 <u>แหล่งพลังงานไฮโดรคาร์บอน</u>

ใน ค.ศ. 2008 รายงานของสำนักงานสำรวจทางธรณีวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Geological Survey: USGS) ประจำปี ค.ศ. 2008[13] ประเมินว่า พื้นที่วงกลมอาร์กติกมีน้ำมันดิบที่ยังไม่มีการค้นพบถึง 9 หมื่นล้านบาร์เรล ก๊าซธรรมชาติ 1,669 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต และก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) 4.4 หมื่นล้านบาร์เรล ซึ่ง**ทรัพยากรไฮโดรคาร์บอนที่ยังไม่ได้ค้นพบดังกล่าว ร้อยละ 84 คาดว่าจะสำรวจพบในบริเวณไหล่ทวีปอาร์กติก** โดยทรัพยากรน้ำมันดิบที่ยังไม่ค้นพบกว่าร้อยละ 70 จะกระจุกตัวอยู่ใน 5 เขตทางธรณีวิทยา (geological province) ที่สำคัญ ได้แก่ อาร์กติกอลาสกา แอ่งอเมอเรเชีย (Amerasia Basin) แอ่งรอยแยกกรีนแลนด์ตะวันออก แอ่งรอยแยกแบเรนตส์ตะวันออก และแอ่งแบเรนตส์ตะวันออก ขณะที่ทรัพยากรก๊าซธรรมชาติกว่าร้อยละ 70

---

[10] Conley, Heather A., and Jamie Kraut. “U.S. Strategic Interests in the Arctic.” CSIS. April 27, 2010. https://www.csis.org/analysis/us-strategic-interests-arctic.

[11] Kahraman, Aybala Lale. “China’s Digital Footprint in the Arctic: The Strategic Role of Satellite and Subsea Cable Infrastructure.” The Arctic Institute. December 30, 2025. https://www.thearcticinstitute.org/chinas-digital-footprint-arctic-strategic-role-satellite-subsea-cable-infrastructure/.

[12] Quint, Brigitte. “Germany and Iceland strengthen NATO’s northern flank.” Militär Aktuell. October 20, 2025. https://militaeraktuell.at/en/germany-and-iceland-strengthen-northern-flank-with-poseidon-and-protection-of-the-giuk-gap/

[13] U.S. Geological Survey. “Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle.” Fact Sheet 2008-3049. U.S. Department of the Interior. 2008. https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf.

ในอาร์กติก คาดว่าจะพบใน 3 เขตทางธรณีวิทยา ได้แก่ แอ่งไซบีเรียตะวันตก แอ่งแบเรนตส์ตะวันออก และพื้นที่อาร์กติกของรัฐอลาสกา ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ตั้งอยู่ในอาณาเขตของสหรัฐฯ รัสเซีย และกรีนแลนด์ โดยพื้นที่อาร์กติกของประเทศข้างต้นมีศักยภาพด้านพลังงานไฮโดรคาร์บอน ดังต่อไปนี้

รัสเซีย ทรัพยากรพลังงานของรัสเซียส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคอาร์กติก ซึ่งพื้นที่อาร์กติกของรัสเซียครอบคลุมชายฝั่งและมหาสมุทรอย่างกว้างขวางที่สุดในกลุ่มประเทศอาร์กติก รวมถึงมีแหล่งพลังงานไฮโดรคาร์บอนสำคัญในไซบีเรียและเกาะซาคฮาลิน โดยอาร์กติกรัสเซียเป็นแหล่งผลิตก๊าซธรรมชาติถึงร้อยละ 83 และน้ำมันร้อยละ 17 ของการผลิตทั้งประเทศ[14] อาร์กติกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรัสเซียทั้งในแง่การเมืองและเศรษฐกิจ เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจของรัสเซียพึ่งพารายได้จากภาคพลังงานในสัดส่วนที่สูง โดยรายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติคิดเป็นประมาณร้อยละ 30-40 ของงบประมาณของรัฐบาลกลางรัสเซีย และสูงถึงร้อยละ 60 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดใน ค.ศ. 2025 ของรัสเซีย (Katinas, 2025)

สหรัฐฯ ชัยภูมิของรัฐอลาสกาเป็นแหล่งน้ำมันสำรองมหาศาลกว่า 27,000 ล้านบาร์เรล กระจุกตัวอยู่ในบริเวณไหล่ทวีปชุกชี และเป็นแหล่งของก๊าซธรรมชาติสำรองนอกชายฝั่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศ โดยผลผลิตก๊าซธรรมชาติ ร้อยละ 14 และน้ำมัน ร้อยละ 27 ของสหรัฐฯ มาจากการขุดเจาะในพื้นที่ไหล่ทวีปชั้นนอก (Outer Continental Shelf: OCS)[15] ของสหรัฐฯ อนึ่ง สำนักงานบริหารจัดการพลังงานทางทะเลสหรัฐฯ (Bureau of Ocean Energy Management: BOEM) คาดการณ์ว่ายังมีทรัพยากรที่ยังไม่ค้นพบแต่สามารถขุดเจาะเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์อีกมหาศาลใต้ท้องทะเลในไหล่ทวีปชั้นนอกดังกล่าว ได้แก่ น้ำมันดิบ ประมาณ 6.879 หมื่นล้านบาร์เรล และก๊าซธรรมชาติ 229 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต

กรีนแลนด์ แม้ยังไม่มีการผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติในเชิงพาณิชย์ แต่สำนักงานสำรวจทางธรณีวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (USGS) ประเมินศักยภาพได้ว่า พื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือของกรีนแลนด์อาจมีทรัพยากรไฮโดรคาร์บอนที่ยังไม่ได้ค้นพบประมาณ 31 พันล้านบาร์เรลเทียบเท่าน้ำมันดิบ โดยเฉพาะในแอ่งตะกอน เช่น แอ่งเจมสัน (Jameson Land Basin) ซึ่งถ้าหากพัฒนาได้จริง แหล่งไฮโดรคาร์บอนของกรีนแลนด์จะมีทรัพยากรที่คาดว่าจะค้นพบในสัดส่วนที่สูงมาก โดยคาดว่าจะคิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของน้ำมันดิบทั้งหมดที่คาดว่าจะค้นพบในอาร์กติกตามการประเมินของ USGS[16]

2.2 <u>แร่หายาก</u> (Rare Earth Elements: REEs) มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเทคโนโลยีขั้นสูงและระบบอุตสาหกรรมยุคใหม่ ตั้งแต่แม่เหล็กถาวรประสิทธิภาพสูง

---

[14] Arctic Russia. “About the Project.” n.d. https://arctic-russia.ru/en/about/.

[15] ตามกฎหมาย OCS Lands Act ค.ศ. 1953 พื้นที่ OCS ของสหรัฐฯ ครอบคลุมพื้นดินใต้น้ำถัดจากเขตทางทะเลของรัฐอลาสกา (State Waters) ซึ่งสิ้นสุด ณ 3 ไมล์ทะเล ออกไปจนถึงขอบนอกสุดของไหล่ทวีป ประกอบด้วย: (1) พื้นที่ภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (EEZ) ซึ่งขยายออกไปได้ถึง 200 ไมล์ทะเล นับจากเส้นฐานชายฝั่ง (Baseline) และ (2) พื้นที่ไหล่ทวีปส่วนขยาย (Extended Continental Shelf: ECS) ในมหาสมุทรอาร์กติกและพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งขยายเกินกว่า 200 ไมล์ทะเลออกไป ตามหลักฐานทางธรณีวิทยา หากพิสูจน์ได้ว่าพื้นดินใต้น้ำดังกล่าวเป็นส่วนต่อขยายตามธรรมชาติของไหล่ทวีปสหรัฐฯ

[16] Rau’s IAS Study Circle. “Greenland: Hidden Treasure.” Compass. January 16, 2026. https://compass.rauias.com/current-affairs/greenland-hidden-treasure.

ที่ใช้ในเทคโนโลยีพลังงานสะอาด ยานยนต์ไฟฟ้า กังหันลม อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชั้นสูง แบตเตอรี่ ระบบกักเก็บพลังงาน เซลล์แสงอาทิตย์ และโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ ไปจนถึงระบบอาวุธสมัยใหม่ เรดาร์ เทคโนโลยีอวกาศ ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ได้ทั้งทางอุตสาหกรรมและยุทธศาสตร์ (dual-use) เรียกได้ว่าแร่หายากฝังตัวครอบคลุมอยู่ในทุกอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลกอนาคต

สหรัฐฯ มีปริมาณแร่หายากสำรองมากเป็นอันดับ 7 ของโลก ด้วยปริมาณ 1.9 ล้านตัน เป็นรองจากจีน บราซิล ออสเตรเลีย อินเดีย รัสเซีย เวียดนาม และเป็นเพียง 1 อันดับก่อนกรีนแลนด์[17]

นโยบายแร่หายากของสหรัฐฯ มีความแข็งกร้าวขึ้น ดังเห็นจากกรณีเมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2026 รัฐบาลทรัมป์ประกาศยกระดับมาตรการด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับแร่หายาก โดยประกาศจะใช้มาตรการดังกล่าวกับประเทศคู่ค้า อาทิ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ หากประเทศดังกล่าวไม่ลงนามกับสหรัฐฯ ในความตกลงด้าน REEs ภายใน 180 วัน นโยบายข้างต้นคาดว่าเป็นผลเนื่องมาจากรัฐบาลทรัมป์ที่มองว่า ความเสียเปรียบในตลาดแร่หายากของสหรัฐฯ เกิดจากการที่จีนผูกขาดห่วงโซ่อุปทานแร่หายากของโลก โดยจีนครอบครองส่วนแบ่งกว่าร้อยละ 90 ของการผลิตและแปรรูปแร่หายากของโลก เนื่องจากจีนมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสกัดและแปรรูปแร่หายากขั้นสูง อีกทั้งยังเข้ากว้านซื้อเหมืองแร่หายากในต่างประเทศในหลายภูมิภาค อีกทั้งยังมีต้นทุนการแปรรูปและต้นทุนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ต่ำกว่าสหรัฐฯ และประเทศตะวันตก จึงทำให้ง่ายต่อการเร่งผลิตและพัฒนาอุตสาหกรรมแร่หายาก จนกลายเป็นผู้ควบคุมห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่กลางน้ำถึงปลายน้ำ ทำให้จีนมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางตลาดแร่หายาก

สหรัฐฯ ตระหนักได้ว่า ห่วงโซ่อุปทานแร่หายากของตนยังคงเปราะบาง เนื่องด้วยสภาวะที่จีนครองตลาดแร่หายากตั้งแต่กลางน้ำถึงปลายน้ำ ทำให้ผู้ผลิตในสหรัฐฯ ไม่สามารถแข่งขันได้ เพราะยังคงขาดขีดความสามารถในการแปรรูปแร่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแร่หายากของสหรัฐฯ ต้องส่งออกแร่ดิบไปแปรรูปที่อื่น และนำผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปกลับเข้ามาใหม่ นี่จึงทำให้รัฐบาลทรัมป์ต้องเร่งเจรจาความตกลงด้านแร่หายากกับประเทศต่าง ๆ **เพื่อสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ควบคุมได้ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ** นั่นคือการแยกห่วงโซ่อุปทานและการผลิตทั้งวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากจีน[18] โดยสหรัฐฯ ดำเนินยุทธศาสตร์ย้ายลงทุนในประเทศที่เป็นหุ้นส่วนหรือพันธมิตร (friend-shoring) ห่วงโซ่อุปทานแร่หายาก เพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานแร่หายาก นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังพยายามล็อบบี้ไม่ให้ประเทศต่าง ๆ ขายสัมปทานเหมืองแร่หายากให้จีน อาทิ กรณีบริษัท Tanbreez ของออสเตรเลีย ที่ประกอบกิจการเหมืองแร่หายากใน

---

[17] Arctic Review. “Minerals and Mining.” n.d. https://www.arctic.review/economy/minerals-and-mining/#Nordic%20countries.

[18] Kelsey, Jane. “Trump is Threatening More Tariffs over Access to Critical Minerals – Will NZ be Targeted?” The Conversation. January 18, 2026. https://theconversation.com/trump-is-threatening-more-tariffs-over-access-to-critical-minerals-will-nz-be-targeted-273780.

กรีนแลนด์ ขายกิจการให้แก่บริษัทสหรัฐฯ คือ Critical Metals Corp แทนที่จะขายให้แก่บริษัท Shenghe ของจีนตามแผนเดิม

กรีนแลนด์ กรีนแลนด์มีปริมาณแร่หายากสำรองเป็นอันดับ 8 ของโลก โดยเฉพาะแร่หายากอย่างนีโอดิเมียมและดิสโพรเซียม (ใช้ในการผลิตรถยนต์ไฟฟ้า กังหันลมไฟฟ้า และอุปกรณ์ทางการแพทย์) ซึ่งมีสำรองประมาณ 38.5 ล้านตัน คิดเป็นอย่างน้อย 1 ใน 4 ของความต้องการโลกในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีทองคำ เหล็ก ยูเรเนียม สังกะสี ตะกั่ว น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม แม้กิจการเหมืองแร่จะช่วยสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่ชาวกรีนแลนด์จำนวนมากไม่เห็นด้วยกับการขยายอุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีการระงับโครงการเหมืองยูเรเนียมควานเนอเฟยล (Kvanefjeld) ใน ค.ศ. 2021 หลังรัฐสภากรีนแลนด์ออกกฎหมายห้ามการสำรวจยูเรเนียม[19] นอกจากนี้ การสกัดและแปรรูปแบบเต็มรูปแบบในกรีนแลนด์ยังไม่เคยดำเนินการในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อม โลจิสติกส์ และขาดโครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรมแปรรูปภายในประเทศ จึงทำให้ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการแปรรูปในต่างประเทศเป็นหลัก[20] โดยกรีนแลนด์สามารถแยกแร่ให้กลายเป็นแร่เข้มข้นได้เท่านั้น แต่ต้องส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อแปรรูปขั้นสูงเพิ่มเติม[21] ดังนั้น หากสหรัฐฯ เข้าถึงแหล่งแร่ในกรีนแลนด์ได้ จะเป็นการเพิ่มความมั่นคงด้านทรัพยากรแร่หายากของสหรัฐฯ โดยเฉพาะในส่วนต้นน้ำ ลดความเสี่ยงจากการที่จีนใช้แร่หายากเป็นเครื่องมือกดดันทางการเมือง

จีน เป็นผู้เล่นรายสำคัญในห่วงโซ่อุปทานแร่หายากทั้งในอาร์กติกและโลก โดย**เป็นฐานการผลิตและแปรรูปหลักของแร่หายากของโลกในระดับเกือบผูกขาด**[22] จีนครอบครองการผลิตแร่หายากในสัดส่วนที่สูงมาก ใน ค.ศ. 2024 จีนเป็นผู้ผลิตแร่หายากร้อยละ 91 ของทั้งโลก[23] อีกทั้งยังเป็นผู้ครอบครองเทคโนโลยีขั้นกลางและขั้นปลายน้ำในการผลิต ได้แก่ การทำเหมือง การสกัดแร่ และการแปรรูปแร่ ซึ่งจีนมีพัฒนาการขั้นสูงในด้านดังกล่าว ความ

---

[19] อ้างแล้ว 17

[20] Funk, Josh, and Suman Naishadham. “Trump’s Interest in Buying Greenland Was About More than Just Land.” AP News. January 11, 2026. https://apnews.com/article/denmark-greenland-trump-rare-earths-mining-3f47c0b2ae3edfb322a908ee39c42c05.

[21] Greenland Strategic Minerals. “Sila Technology Project.” n.d. https://greenlandstrategicminerals.com/sila-technology-project.

[22] Machida, Hotaka. “Research on Arctic Minerals and Security.” Institute of Geoeconomics. December 23, 2025. https://instituteofgeoeconomics.org/en/research/2025122301/.

[23] Kim, Tae-Yoon, Shobhan Dhir, Amrita Dasgupta, and Alessio Scanziani. “With New Export Controls on Critical Minerals, Supply Concentration Risks Become Reality.” IEA. October 23, 2025. https://www.iea.org/commentaries/with-new-export-controls-on-critical-minerals-supply-concentration-risks-become-reality.

ได้เปรียบนี้ทำให้จีนสามารถใช้แร่หายากเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและการเมืองในการต่อรองกับนานาประเทศ[24] โดยจีนเคยใช้การระงับการส่งออกแร่หายากไปยังญี่ปุ่น[25] เพื่อเป็นแรงกดดันทางการเมืองมาแล้ว

จีนได้กำหนดว่าการส่งออกแร่หายากและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากจีน แม้ในกรณีที่ผลิตนอกประเทศจีน แต่มีส่วนประกอบจากแร่หายากที่ผลิตโดยจีนก็ต้องได้รับอนุญาตจากจีนเช่นกัน[26] การกระทำดังกล่าวเป็นการขยายอำนาจรัฐของจีนออกไปนอกพรมแดน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองเหนือประเทศที่ต้องพึ่งพาแร่หายากเหล่านี้ในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์สำคัญและเทคโนโลยีขั้นสูง อาทิ อากาศยาน เซมิคอนดักเตอร์ และระบบอาวุธขั้นสูง ทั้งนี้ ความเสี่ยงที่จีนจะใช้แร่หายากเป็นเครื่องมือกดดันทางการเมืองยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นในทรรศนะของประเทศตะวันตก เนื่องจากการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดและการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอนจำต้องพึ่งพาแร่หายากปริมาณมาก อาทิ การผลิตแบตเตอรียานยนต์ไฟฟ้า และเทคโนโลยีพลังงานสะอาด

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์เศรษฐกิจสำคัญของจีนในการใช้ทรัพยากรเป็นเครื่องมือทางการเมือง (weaponization of resources) อนึ่ง มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า การใช้แร่หายากเป็นเครื่องมือทางการเมือง มีลักษณะแตกต่างจากยุทธศาสตร์การใช้พลังงานไฮโดรคาร์บอนเป็นเครื่องมือ อันเป็นวิถีดั้งเดิมที่รัสเซียและสหรัฐฯ เคยใช้อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ การใช้แร่หายากเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองก่อให้เกิดภาวะที่**ประเทศอื่นต้องพึ่งพาจีนในระยะยาว** เนื่องจาก**ภาวะคอขวดที่แท้จริงของแร่หายากมิได้อยู่ที่ปริมาณการครอบครองแหล่งแร่สำรอง ราคา หรือเส้นทางการขนส่งเหมือนพลังงานไฮโดรคาร์บอน แต่อยู่ที่คอขวดของเทคโนโลยีของกระบวนการแยกและแปรรูปแร่** ที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง มีต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมสูง และไม่จำกัดด้วยกรอบกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้มีเพียงไม่กี่ประเทศที่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้อย่างครบวงจร ตั้งแต่การทำเหมืองไปจนถึงการสกัดและแปรรูปแร่ ซึ่งหนึ่งในประเทศที่มีศักยภาพที่จะทำเช่นนั้นได้ คือจีน

รัสเซีย มีปริมาณแร่หายากสำรองมากเป็นอันดับ 5 ของโลก โดยมีปริมาณถึง 3.8 ล้านตัน เป็นรองจากจีน บราซิล ออสเตรเลีย และอินเดีย อาร์กติกในส่วนของรัสเซียยังเป็นแหล่งผลิตพัลลาเดียม (ใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ พลังงานสะอาด) ร้อยละ 40 ของโลก และแพลตตินัมร้อยละ 15 ของโลก รวมถึงนิกเกิล โคบอลต์ โครเมียม แมงกานีส ทองแดง ทังสเตน และทองคำ รวมถึงเป็นแหล่งพลาตินอยด์สำรองของรัสเซียมากกว่าร้อยละ 97 ของ

---

[24] Howells, Olivia. “China, Rare Earth Elements, and the Arctic: Assessing Security Implications.” Queen's University (CIDP). June 9, 2025. https://www.queensu.ca/cidp/publications/policy-briefs/china-rare-earth-elements-and-arctic-assessing-security-implications.

[25] Wahden, Lukas. “Why Are the Russians Rushing to Mine Rare Earths in the Arctic?” ArcticToday. December 8, 2025. https://www.arctictoday.com/why-are-the-russians-rushing-to-mine-rare-earths-in-the-arctic/.

[26] อ้างแล้ว 17

ประเทศ และเป็นแหล่งดีบุกสำรองร้อยละ 40 ของประเทศ อย่างไรก็ดี รัสเซียกลับมีสัดส่วนการผลิตแร่หายากส่งออกในตลาดโลกเพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น

ในอาร์กติก พื้นที่ใต้ทะเลอาร์กติกของรัสเซียมีแหล่งแร่หายากที่จำเป็นจำนวนมาก ได้แก่ (1) แหล่งตัมตอร์ (Tomtor) ในภูมิภาคไซบีเรีย (2) คาบสมุทรโคลา อันเป็นแหล่งแร่หายากที่หลากหลาย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของบริษัท Rosatom และ (3) แหล่งคัลมาโซร์สโกเย (Kolmozerskoye) ซึ่งเป็นแหล่งลิเทียมที่ใหญ่ที่สุดในรัสเซีย รองรับอุตสาหกรรมแบตเตอรีของประเทศ นอกจากนี้ พื้นที่ใต้ทะเลในแถบสันเขาใต้ทะเลลามาโนซัฟ (Lomonosov Ridge) ซึ่งรัสเซียอ้างสิทธิว่าเป็นส่วนต่อขยายจากไหล่ทวีปของตน ยังเป็นแหล่งก้อนแร่แมงกานีสที่จำเป็นสำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ยานพาหนะไฟฟ้า และการจัดเก็บพลังงานหมุนเวียน[27]

ข้อมูลจากทางการรัสเซียอ้างว่า รัสเซียมีแร่หายากสำรองสูงถึง 28.5 ล้านตัน ซึ่งหากเป็นจริง จะถือว่ารัสเซียมีแร่หายากสำรองมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากจีน และจะเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อ **“อธิปไตยแร่”** ของรัสเซียในอนาคต อย่างไรก็ดี ถึงแม้รัสเซียจะอ้างว่าตนเองมีปริมาณสำรองแร่หายากสูง แต่แร่หายากในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของรัสเซียกว่าร้อยละ 90 ได้มาจากการนำเข้าจากจีน เนื่องจากอุปสรรคสำคัญที่รัสเซียกำลังเผชิญ คือ ปัญหาคอขวดทางเทคโนโลยีการแปรรูปแร่และการลงทุน ดังเห็นได้จากแหล่งแร่มหาศาลในยากูเตียและคราสโนยาร์สค์ขาดทั้งทุนและเทคโนโลยีในการผลิต[28] ซึ่งสะท้อนได้ว่า ไม่ว่าจะจริงหรือไม่ที่รัสเซียมีปริมาณแร่หายากสำรองเป็นอันดับสองของโลก แต่ถ้าหากเทคโนโลยีการสกัดและผลิตแร่ของรัสเซียยังไม่สามารถพัฒนาเทียบเท่าจีนได้ภายในระยะเวลาอันสั้น “อธิปไตยแร่” ของรัสเซียก็ยังไม่ถือว่ามั่นคงนัก เนื่องจากยังขาดความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองในการพัฒนาเทคโนโลยีกลางน้ำ-ปลายน้ำ ซึ่งเป็นไปตามที่นายเดนิส มันตูรอฟ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้ารัสเซียกล่าวว่า หากรัสเซียยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีขั้นสูงในการแปรรูปแร่ได้ การจัดตั้งวงจรการผลิตแร่หายากที่ครบถ้วนตั้งแต่ต้นน้ำ-ปลายน้ำภายในประเทศจะเป็นไปอย่างยากลำบาก[29]

ข้อสังเกตน่าสนใจประการหนึ่ง คือ แม้รัสเซียและจีนจะแลดูเป็นพันธมิตรซึ่งสนับสนุนกันและกันอย่างเข้มแข็งในเวทีโลก แต่ในด้านเศรษฐกิจ รัสเซียก็พยายามลดการพึ่งพาแร่หายากจากจีน และพยายามปฏิรูปอุตสาหกรรมแร่หายากในประเทศให้มีทั้งวัตถุดิบต้นน้ำและเทคโนโลยีปลายน้ำครบครันภายในประเทศ เพื่อพัฒนาตนเองเป็นผู้ส่งออกแร่หายากที่สำคัญอีกแห่งของโลก ทั้งนี้ รัฐบาลรัสเซียเคยเจรจากับจีนเพื่อขอรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการ

---

[27] Boundless Discovery. “Arctic Riches: The Economics of a Changing Frontier.” December 29, 2024. https://newsletter.boundlessdiscovery.com/p/arctic-riches-the-economics-of-a-changing-frontier.

[28] Daly, John C. K. “Russia Approves Expanding Rare Earths Mining and Refining Program.” Jamestown Foundation. May 12, 2025. https://jamestown.org/russia-approves-expanding-rare-earths-mining-and-refining-program/.

[29] Bouckley, Katya. “Russia in Talks with China over Rare Earth Elements Extraction Technology Transfer.” S&P Global. September 10, 2025. https://www.spglobal.com/energy/en/news-research/latest-news/metals/091025-russia-in-talks-with-china-over-rare-earth-elements-extraction-technology-transfer.

สกัดแร่หายาก อย่างไรก็ตาม ฝ่ายจีนยังมิได้ตอบตกลงในข้อเสนอดังกล่าว รัสเซียจึงเริ่มตระหนักว่าจีนอาจมีแนวโน้มจะไม่ให้สิทธิประโยชน์เป็นกรณีพิเศษแก่รัสเซียในการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแร่หายาก เนื่องจากประสงค์ที่จะรักษาฐานะการเป็นผู้นำในห่วงโซ่อุปทานแร่หายากโลกแต่เพียงผู้เดียว[30] ส่งผลให้อุตสาหกรรมแร่หายากของรัสเซียยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีต่อไป

ดังนั้น เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 2025 นายวลาดิมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซียจึงได้ประกาศ Action Plan[31] เร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรมการสกัดและแปรรูปแร่หายากในระยะยาว โดยรัฐบาลรัสเซียตั้งเป้าหมายเพิ่มกำลังการผลิตในประเทศ จากเดิมที่มีเพียง 50 ตันต่อปี ให้พุ่งสูงขึ้นถึง 3,000 ตันต่อปี ภายใน ค.ศ. 2030 เพื่อบรรลุเป้าหมายที่จะพึ่งพาตนเองในอุตสาหกรรมแร่หายากตั้งแต่ต้นน้ำ-ปลายน้ำ และลดการนำเข้าจากจีน โดยมีแผนอัดฉีดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐกว่า 745 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และอุดหนุนเงินทุนแก่ผู้ผลิตในประเทศในสัดส่วนร้อยละ 35 ของทุน เพื่อขยายฐานการผลิตแร่ยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งตั้งเป้าเพิ่มส่วนแบ่งทางตลาดของรัสเซียในอุตสาหกรรมแร่หายากในตลาดโลก จากร้อยละ 1.3 ให้เป็นร้อยละ 10 ภายใน ค.ศ. 2030 ผ่านการสร้างศูนย์อังการา-เยนีเซย์ (Angara-Yenisei Valley) ซึ่งเป็นศูนย์แปรรูปแร่ขนาดใหญ่ในไซบีเรีย กำกับดูแลโดยตรงโดยนายเซอร์เกย์ ชอยกู เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย[32]

จึงเห็นได้ว่า แม้ขาข้างหนึ่งของจีนและรัสเซียจะตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และความมั่นคงในอาร์กติกและเวทีนานาชาติ เพื่อคานอำนาจกับกลุ่มประเทศ NATO แต่ความร่วมมือเหล่านี้ก็มิได้ขับเคลื่อนด้วยความไว้วางใจเสียทั้งหมด เพราะขาอีกหนึ่งข้างของทั้งสองประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของความระแวงต่อกัน โดยเฉพาะความกังวลของรัสเซียต่อการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนในไซบีเรียและอาร์กติก[33] ดังนั้น จึงประเมินได้ว่า ความร่วมมือระหว่างจีนกับรัสเซียในอาร์กติก เป็นไปเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในการรักษาความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและความสามารถทางทหารของกันและกันในภูมิภาค ภายใต้บริบทที่ว่า**รัสเซียเป็นประตูสู่การเป็นผู้เล่นหลักในอาร์กติกของจีน**เพียงเท่านั้น

---

[30] Davis, Anna J. “Russia Struggling to Resist PRC Rare Earth Dominance.” Jamestown.org. February 13, 2026. https://jamestown.org/russia-struggling-to-resist-prc-rare-earth-dominance/

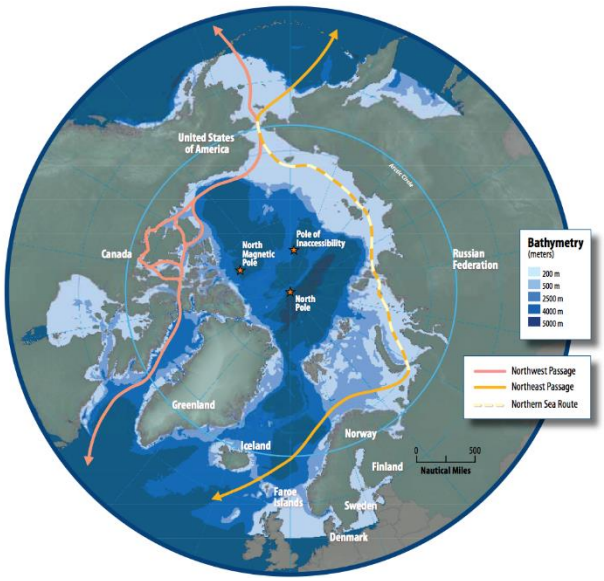
[31] Daly, John C. K. “Russia Approves Expanding Rare Earths Mining and Refining Program.” Jamestown Foundation. May 12, 2025. https://jamestown.org/russia-approves-expanding-rare-earths-mining-and-refining-program/.

[32] Shamiev, Kirill. “Ore and Order: Russia’s Rare Earth Strategy for the Ukraine Talks.” ECFR. January 26, 2026. https://ecfr.eu/article/ore-and-order-russias-rare-earth-strategy-for-the-ukraine-talks/.

[33] Qaidari, Abbas. “Navigating Uncertainty: China-Russia Arctic Security Cooperation – A Game Theoretic Framework.” The Arctic Institute. November 11, 2025. https://www.thearcticinstitute.org/navigating-uncertainty-china-russia-arctic-security-cooperation-game-theoretic-framework/.

2.3 <u>เส้นทางเดินเรือสายเหนือ (Northern Sea Route: NSR) และเส้นทางเดินเรือสายตะวันตกเฉียงเหนือ (Northwest Passage: NWP)</u>

ในบริบทการคมนาคมในอาร์กติก เส้นทางเดินเรือสายเหนือและเส้นทางเดินเรือสายตะวันตกเฉียงเหนือกำลังทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นในเนื่องจากการละลายของน้ำแข็งในอาร์กติก ซึ่งทำให้เส้นทางที่เคยใช้ได้จำกัดตามฤดูกาลเริ่มมีศักยภาพเชิงพาณิชย์มากขึ้น เส้นทางทั้งสองสามารถลดทอนระยะทางขนส่งลงกว่า 2,000 ไมล์ทะเล

แผนที่แสดงเส้นทางเดินเรือ NSR และ NWP

Northern Sea Route พาดผ่านชายฝั่งตอนเหนือของรัสเซีย เชื่อมมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรแอตแลนติกผ่านช่องแคบแบริง (Bering Strait) มีศักยภาพในการย่นระยะเวลาการขนส่งได้ถึงร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับคลองสุเอซ (Suez Canal) เพราะการขนส่งผ่าน NSR จะย่นระยะเวลาการขนส่งเหลือเพียง 10-20 วัน[34] ช่วยให้ประหยัดต้นทุนการขนส่งและเพิ่มความคล่องตัวให้แก่ห่วงโซ่อุปทาน อย่างไรก็ดี ในชั้นนี้ การขนส่งผ่าน NSR ยังไม่เสถียรในด้านราคาต้นทุน เนื่องจากมีต้นทุนแฝงสูง อาทิ ค่าธรรมเนียมเรือตัดน้ำแข็งที่ต้องใช้เรือตัดน้ำแข็งสัญชาติรัสเซีย และความไม่แน่นอนของฤดูกาล ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เส้นทางคลองสุเอซยังคงครองความได้เปรียบ

Northwest Passage เป็นเส้นทางเดินเรือทางตอนเหนือของแคนาดาที่เชื่อมมหาสมุทรแอตแลนติกกับมหาสมุทรแปซิฟิก เส้นทางนี้พาดผ่านจุดสำคัญหลายแห่ง ได้แก่ ช่องแคบเดวิสและช่องแคบบาฟฟินที่ตั้งอยู่ระหว่างกรีนแลนด์กับแคนาดา รวมถึงช่องแคบวิกตอเรียและช่องแคบแมคเคนซีภายในหมู่เกาะอาร์กติกของแคนาดาเป็นทางผ่านสำคัญสำหรับเรือที่แล่นข้ามจากมหาสมุทรแอตแลนติกไปยังแปซิฟิก เชื่อมต่อเอเชียตะวันออกสู่ยุโรปและสหรัฐฯ

[34] สำหรับเส้นทางจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (เช่น จีน ญี่ปุ่น) ไปยังยุโรป เพราะการแล่นเรือขึ้นทางทิศเหนือผ่านช่องแคบเบริงไปยุโรป เป็นการใช้เส้นทางลัดตามความโค้งของโลก จึงสั้นกว่าการอ้อมลงใต้ผ่านสิงคโปร์และคลองสุเอซ

สหรัฐฯ และแคนาดา พยายามผลักดันเส้นทางเดินเรือ NWP ให้เป็นเส้นทางการสัญจรทางทะเลเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะช่วยลดทอนระยะเวลาขนส่งและราคาค่าขนส่งได้มากกว่าช่องทางโลจิสติกส์สำคัญ อาทิ คลองปานามา คลองสุเอซ และอ่าวเปอร์เซีย การสัญจรผ่านเส้นทาง NWP อาจสามารถใช้เรือขนาดใหญ่กว่าขนาดที่คลองปานามา และคลองสุเอซรองรับได้อีกด้วย ซึ่งหากสภาวะโลกร้อนยังคงดำเนินต่อไปจนน้ำแข็งละลายมากขึ้น เส้นทาง NWP อาจกลายเป็นสะพานเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจใหม่ที่ลดบทบาทการผูกขาดของรัสเซียเหนือเส้นทาง NSR ในภูมิภาคอาร์กติก และเปิดโอกาสให้สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทนำในเส้นทางสัญจรข้ามขั้วโลกเหนือได้ในอนาคต อย่างไรก็ดี ความเสถียรของเส้นทาง NWP ยังคงไม่แน่นอน โดยอาจใช้เวลาขนส่งเป็นหลายสัปดาห์ในบางกรณี อีกทั้งช่องทางดังกล่าวจะเปิดให้ใช้งานได้ในช่วงเวลาสั้น ๆ ตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม-ตุลาคมเท่านั้น ทั้งยังมีสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศที่คาดเดาได้ยากกว่า และมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยมากกว่าเส้นทาง NSR[35]

3 มิติกฎหมายระหว่างประเทศ

3.1 <u>การอ้างสิทธิขยายไหล่ทวีปในอาร์กติก ระหว่างสหรัฐฯ รัสเซีย กรีนแลนด์ แคนาดา</u>

เพื่อเข้าถึงทรัพยากร ทั้งไฮโดรคาร์บอนและแร่หายากใต้ท้องทะเลอาร์กติก เพิ่มเติม รัฐอาร์กติก อาทิ รัสเซีย แคนาดา และเดนมาร์ก (กรีนแลนด์) จึงได้ใช้กระบวนการทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญา United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) เพื่อขอรับรองการขยายไหล่ทวีปออกไปในทะเลอาร์กติก โดยรัสเซีย เดนมาร์ก และแคนาดา ต่างยื่นคำร้องอ้างสิทธิทับซ้อนกับเขตพื้นที่ของกันและกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งทั้งสามประเทศอ้างสิทธิ์ว่าสันเขาใต้ทะเล Lomonosov เป็นส่วนต่อขยายทางธรรมชาติของแผ่นดินใหญ่ของประเทศตน **โดยรัสเซียมีพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกับเดนมาร์ก (กรีนแลนด์)** กินพื้นที่กว่า 8 แสนตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกับ**แคนาดามากถึง 1.5 ล้านตารางกิโลเมตร**

ใน ค.ศ. 2023 คณะกรรมาธิการว่าด้วยขอบเขตไหล่ทวีป (Commission on the Limits of the Continental Shelf: CLCS) มีข้อเสนอแนะ**เชิงบวก**ต่อข้อมูลทางธรณีวิทยาที่รัสเซียใช้สนับสนุนคำร้องขอต่อขยายไหล่ทวีปของตน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านตารางกิโลเมตรในมหาสมุทรอาร์กติกตอนกลาง อย่างไรก็ดี **ข้อเสนอแนะดังกล่าวมิได้มีผลเป็นการรับรองสิทธิอธิปไตยแต่เพียงผู้เดียวแก่รัสเซีย มิได้เป็นคำชี้ขาดต่อข้อพิพาทด้านพรมแดน และมิได้ตัดสินสิทธิ์ขาดในพื้นที่ทับซ้อนระหว่างรัสเซียกับแคนาดา และรัสเซียกับเดนมาร์ก**

---

[35] Barnes, Justin. “Explainer: Northwest Passages Shipping Potential, Legal Status, and What’s at Stake.” Edited by Elizabeth Hanlon. Belfer Center. July 28, 2025. https://www.belfercenter.org/research-analysis/explainer-northwest-passages-shipping-potential-legal-status-and-whats-stake.

ซึ่งยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ[36] เนื่องจากการรับรองของ CLCS เป็นเพียง**ข้อเสนอแนะ**เท่านั้น ประเทศคู่พิพาทต้องดำเนินกระบวนการเจรจาปักปันเขตแดนทางทะเลกันเองต่อไป ทำให้รัสเซียจึงยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าวได้จนกว่าจะมีการเจรจาทางการทูตเพื่อปักปันเขตแดนดังกล่าวกับแคนาดาและเดนมาร์ก[37]

อย่างไรก็ดี การที่ CLCS มีข้อเสนอแนะเชิงบวกต่อข้อมูลทางธรณีวิทยาในการขอต่อขยายไหล่ทวีปของรัสเซียก่อให้เกิดความกังวลต่อประเทศอื่น ๆ โดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแคนาดาและเดนมาร์ก รวมถึงสหรัฐฯ ซึ่งแม้สหรัฐฯ จะมิได้ให้สัตยาบันเป็นรัฐภาคีของ UNCLOS แต่ก็ได้ประกาศขอบเขตไหล่ทวีปส่วนขยายของตนเองในพื้นที่อาร์กติกเมื่อปลาย ค.ศ. 2023 แต่เพียงฝ่ายเดียว เพื่อเป็นการรักษาสิทธิทางยุทธศาสตร์และทรัพยากร ท่ามกลางการแข่งขันอ้างสิทธิในพื้นที่อาร์กติกซึ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้น

โดยเมื่อช่วงปลาย ค.ศ. 2023 สหรัฐฯ ได้ประกาศกำหนดขอบเขตไหล่ทวีปส่วนขยายในอาร์กติกแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยอ้างอิงหลักเกณฑ์ตามมาตรา 76 ของอนุสัญญา UNCLOS เนื่องจากสหรัฐฯ ถือว่า บทบัญญัติส่วนใหญ่ของ UNCLOS โดยเฉพาะมาตรา 76 ได้กลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศซึ่งมีผลผูกพันทุกรัฐ โดยไม่คำนึงว่ารัฐนั้นจะให้สัตยาบันหรือไม่[38] อย่างไรก็ดี แนวคิดดังกล่าวของสหรัฐฯ ไม่ได้มีขึ้นมาลอย ๆ เนื่องจากยังมีคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในกรณีระหว่างนิคารากัวกับโคลอมเบีย เมื่อ ค.ศ. 2012 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับแนวคิดที่สหรัฐฯ ยึดถือ โดยคำพิพากษาดังกล่าวตีความว่า “บทบัญญัติหลายส่วนในอนุสัญญา UNCLOS โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดขอบเขตทางทะเล สะท้อนถึงกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่รัฐส่วนใหญ่ยอมรับและปฏิบัติกันอยู่แล้ว”[39]

ในการกำหนดขอบเขตไหล่ทวีปส่วนขยายดังกล่าว สหรัฐฯ ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ผ่านการสำรวจทางธรณีฟิสิกส์ตั้งแต่ ค.ศ. 2003 โดยวิธีสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือน (Seismic Survey) และสำรวจความ

---

[36] Breum, Martin. “Russia Gets Approval for the Data Behind Much of Its Arctic Ocean Seabed Claim.” ArcticToday. February 17, 2023. https://www.arctictoday.com/russia-gets-approval-for-the-data-behind-much-of-its-arctic-ocean-seabed-claim/.

[37] Hermann, Rudolf. “Who Owns the North Pole? The New Struggle for the Arctic Has Begun.” NZZ. October 16, 2024. https://www.nzz.ch/english/who-owns-the-north-pole-the-new-struggle-for-the-arctic-has-begun-ld.1853083.

[38] Bloom, Evan T. “Five Takeaways from the U.S. Continental Shelf Announcement.” Wilson Center. January 3, 2024. https://www.wilsoncenter.org/article/five-takeaways-us-continental-shelf-announcement.

[39] Chung, Min Jung. “The ICJ’s Nicaragua v. Colombia Judgment and Its Implications for the Korea-Japan Continental Shelf Development Agreement.” The Korean Journal of International and Comparative Law. July 23, 2025. https://brill.com/view/journals/kjic/13/1/article-p49_3.xml#:~:text=In%20short%2C%20the%20ICJ%20found%20that%20there,to%20the%20delimitation%20of%20the%20continental%20shelf.

ลึกและภูมิประเทศท้องน้ำ (Bathymetric Survey) เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรา 76 ของ UNCLOS โดยข้อมูลจากเอกสารสรุปผู้บริหาร หัวข้อ The Outer Limits of the Extended Continental Shelf of the United States of America ของสหรัฐฯ ที่ประกาศเมื่อ ค.ศ. 2023 ระบุว่า พื้นที่ไหล่ทวีปส่วนขยายของสหรัฐฯ ในภูมิภาคอาร์กติกจะขยายออกจากเส้นฐาน (Baseline) ออกไปทางทิศเหนือ ตั้งแต่ระยะ 350 ไมล์ทะเล (ทางทิศตะวันออก) และมากกว่า 680 ไมล์ทะเล (ทางทิศตะวันตก) ส่งผลให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกับรัสเซียในบริเวณขอบทวีปชุกชี (Chukchi Borderland) และทับซ้อนกับแคนาดาในบริเวณทะเลโบฟอร์ต (Beaufort Sea)[40]

อย่างไรก็ดี แม้ว่าโดยหลักการแล้ว คณะกรรมาธิการ CLCS จะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการปักปันเขตแดนทางทะเลระหว่างรัฐ แต่การที่สหรัฐฯ ซึ่งมิได้ให้สัตยาบันเป็นภาคีอนุสัญญา UNCLOS จะกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลในอาร์กติกแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่มีความเห็นของ CLCS สนับสนุน ส่งผลให้กระบวนการกำหนดขอบเขตไหล่ทวีปส่วนขยายของสหรัฐฯ ยังคงขาดการรับรองขอบเขตระหว่างประเทศที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล[41] ในประเด็นนี้ หากสหรัฐฯ ประสงค์จะยื่นหลักฐานทางธรณีวิทยาต่อ CLCS เพื่อขอรับข้อเสนอแนะทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการอ้างสิทธิและการปักปันเขตแดนของตนในทะเลอาร์กติกในอนาคต จะก่อให้เกิดข้อถกเถียงอย่างกว้างขวางว่า *รัฐที่มิได้เป็นภาคีอนุสัญญา UNCLOS เช่น สหรัฐฯ จะสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของ CLCS ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้อาณัติของอนุสัญญาดังกล่าวได้หรือไม่* เนื่องจากโดยปกติแล้ว สิทธิในการยื่นคำร้องและกระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมาธิการ CLCS มักจะสงวนไว้สำหรับเฉพาะรัฐภาคีที่ยอมรับพันธกรณีตามอนุสัญญา UNCLOS เท่านั้น ซึ่งพัฒนาการการกำหนดเขตแดนทางทะเลของสหรัฐฯ ในอาร์กติกดังกล่าวนี้ก็ยังคงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่จะต้องติดตามความคืบหน้าต่อไป

3.2 <u>รัสเซียใช้ประโยชน์จากการตีความ UNCLOS ในการพยายามครอบครองเส้นทางเดินเรือ NSR</u>

ความได้เปรียบทางโลจิสติกส์อันเป็นผลมาจากการเปิดเส้นทางเดินเรือ NSR ส่งผลให้รัสเซียพยายามครอบครองเส้นทางเดินเรือข้างต้นในทางปฏิบัติ ด้วยการบังคับใช้เรือตัดน้ำแข็งพลังงานนิวเคลียร์สัญชาติรัสเซียในการนำร่องและคุ้มกันตลอดเส้นทาง โดยการอ้างถึงการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 234 ของอนุสัญญา UNCLOS เพื่อจัดระเบียบการเดินเรือ เนื่องจากสภาวะโลกร้อนได้ก่อให้เกิดความไม่เสถียรของน้ำแข็งขั้วโลก (Ice Instability) อันจะก่อให้เกิดอันตรายได้หากขาดการคุ้มกันโดยผู้เชี่ยวชาญพื้นที่ กอปรกับช่องแคบต่าง ๆ ในเส้นทางเดินเรือ NSR ยังมีสถานะเป็นน่านน้ำภายในของรัสเซีย เหตุผลประการเหล่านี้เองที่ส่งผลให้**เรือทุกลำที่เดินทางผ่านเส้นทางดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมของรัสเซียในทางปฏิบัติ**

---

[40] U.S. Department of State. “Report to Congress on Implementation of the National Strategy for the Arctic Region.” June 2025. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2025/06/Report-to-Congress-on-Implementation-of-the-National-Strategy-for-the-Arctic-Region.pdf.

[41] Overfield, Cornell. “Wealth on the Shelf: The U.S. Extended Continental Shelf Clarification.” Lawfare. January 26, 2024. https://www.lawfaremedia.org/article/wealth-on-the-shelf-the-u.s.-extended-continental-shelf-clarification.

นอกจากนี้ รัสเซียยังยืนยันว่าเส้นทางเดินเรือ NSR ต้องอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของรัสเซียเท่านั้น และไม่อาจยอมรับการบริหารจัดการแบบนานาชาติได้ เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังปรากฏตาม Foreign Policy Concept ค.ศ. 2023 ของรัสเซียในส่วนที่เกี่ยวกับอาร์กติก ซึ่งรัสเซียได้เพิ่มถ้อยคำที่มีนัยสำคัญคือ *"ensuring the invariability of the historically established international legal regime of the internal sea waters of the Russian Federation – รับรองว่าระบอบกฎหมายระหว่างประเทศที่มีมาแต่เดิมตามประวัติศาสตร์ของน่านน้ำทะเลภายในของสหพันธรัฐรัสเซีย จะคงเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลง"* ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงอธิปไตยของรัสเซียเหนือน่านน้ำภายในของตน เพื่อเป็นการปิดช่องว่างมิให้มีการตีความว่า NSR เป็นน่านน้ำสากล

3.3 <u>วิกฤตระหว่างสหรัฐฯ กับแคนาดา จากการตีความสถานะเส้นทางเดินเรือ NWP</u>

แม้สหรัฐฯ และแคนาดาจะเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิด แต่ยังคงมีความเห็นต่างทางกฎหมายต่อสถานะของเส้นทาง NWP โดยแคนาดายืนยันว่า NWP เป็น "น่านน้ำภายใน (Internal Waters)" ภายใต้อธิปไตยของตน ในขณะที่สหรัฐฯ มองว่าเส้นทาง NWP เป็น "ช่องแคบสากล (International Strait)" ที่เปิดกว้างต่อเสรีภาพในการเดินเรือ

หากพิจารณาว่าเส้นทางเดินเรือ NWP มีสถานะเป็นน่านน้ำภายในของแคนาดา ไม่ว่าจะด้วยสิทธิทางประวัติศาสตร์ หรือการลากเส้นฐานตรงตามนัยแห่งมาตรา 7 ของ UNCLOS แคนาดาย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ดังกล่าวโดยสมบูรณ์และเด็ดขาดเฉกเช่นเดียวกับอาณาเขตบนบก ส่งผลให้**กฎหมายภายในและระเบียบข้อบังคับของแคนาดามีอำนาจบังคับใช้ต่อการเดินเรืออย่างเต็มที่** รวมถึงมีอำนาจในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแคนาดาหากมีการละเมิดเกิดขึ้น อีกทั้งน่านฟ้าเหนือหมู่เกาะอาร์กติกแคนาดาทั้งหมดจะถือเป็นอาณาเขตอธิปไตยของแคนาดาโดยสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน

ในทางกลับกัน หากในอนาคต เกิดมีการรับรองว่าเส้นทางเดินเรือ NWP มีสถานะเป็น "ช่องแคบสากล" ตามที่สหรัฐฯ ตีความ กฎหมายว่าด้วยการผ่านช่องแคบ (Transit Passage) ตามส่วนที่ 3 ของ UNCLOS จะนำมาบังคับใช้เหนือกฎหมายภายในของแคนาดาทันที โดยมาตรา 38 ของ UNCLOS ระบุว่า **เรือและอากาศยานทุกลำย่อมอุปโภคสิทธิการเดินทางผ่านโดยปราศจากการกีดขวาง เพื่อวัตถุประสงค์ในการเดินทางผ่านช่องแคบอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว** ซึ่งสิทธินี้ครอบคลุมถึงการที่เรือดำน้ำสามารถแล่นผ่านขณะดำน้ำอยู่ได้ด้วย[42] โดยรัฐชายฝั่งมีหน้าที่ต้องไม่ขัดขวางการผ่านทางดังกล่าว นอกจากนี้ ข้อบัญญัติทั้งสองมาตรายังไม่มีอำนาจบังคับใช้กับการสัญจรของอากาศยานในน่านฟ้าเหนือเส้นทาง NWP อีกด้วย ซึ่งหมายความว่า หากกำหนดเส้นทางเดินเรือ NWP กำหนดให้เป็นช่องแคบสากล ทั้งเรือและอากาศยาน ของทั้งพลเรือนและทหารของทุกรัฐ รวมถึงสหรัฐฯ จะได้รับเสรีภาพในการเดินเรือผ่านและบินผ่านโดยเสรี[43] นอกจากนี้ ทั้งมาตรา 233 และ 234 ของ UNCLOS จะไม่ให้อำนาจแก่รัฐ

---

[42] **Lalonde, Suzanne.** "The Northwest Passage: A Policy Primer." NAADSN. September 29, 2023. https://www.naadsn.ca/wp-content/uploads/2023/10/23sep-Lalonde-NWP_Policy-Primer.pdf.

[43] อ้างแล้ว 31

ชายฝั่ง (แคนาดา) ในการควบคุมการผ่านเข้า-ออกของเรือรบ หรือเรือของรัฐต่างชาติ ซึ่งแตกต่างจากสถานะน่านน้ำภายใน ที่ให้อำนาจเด็ดขาดแก่แคนาดาในการอนุญาตหรือปฏิเสธการเข้าถึงพื้นที่ NWP ของเรือเหล่านั้น

ดังนั้น หากสหรัฐฯ มีอิทธิพลมากขึ้นในอาร์กติกผ่านการครอบครอง หรืออย่างน้อยที่สุด มีอิทธิพลทางทหารเหนือกรีนแลนด์ จะเป็นการทำให้สหรัฐฯ กลายเป็นผู้คุมจุดคอขวดที่สามารถเฝ้าระวังเรือที่จะผ่านเข้า-ออกเส้นทางเดินเรือ NWP ได้ เนื่องจากกรีนแลนด์มีชายฝั่งติดกับอ่าวบัฟฟิน (Baffin Bay) และช่องแคบดาวิส (Davis Strait) อันเป็น “หน้าด่าน” ของเส้นทางเดินเรือ NWP ซึ่งเรือทุกลำต้องแล่นผ่านก่อนจะเข้าสู่หมู่เกาะอาร์กติกของแคนาดา ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวจะเอื้อประโยชน์ให้แก่สหรัฐฯ อาทิ (1) สร้างอำนาจต่อรองกับแคนาดาในการควบคุมเส้นทางเดินเรือ NWP ในฐานะผู้คุมทางเข้าของเส้นทาง NWP จากฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก และ (2) ช่วยเสริมอำนาจต่อรองของสหรัฐฯ ในการแข่งขันด้านเส้นทางเดินเรือกับรัสเซีย ซึ่งกำลังพยายามควบคุมและผลักดันเส้นทาง NSR ให้เป็นเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ใหม่แทนที่เส้นทางขนส่งดั้งเดิม

4. บทสรุป

จากการวิเคราะห์โครงสร้างความขัดแย้งในภูมิภาคอาร์กติกทั้ง 3 มิติ จะเห็นได้ว่า อาร์กติกได้กลายเป็นสมรภูมิทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ที่มีความซับซ้อนสูง โดยมีความมั่นคงแห่งชาติ ทรัพยากรไฮโดรคาร์บอนและแร่หายาก และเส้นทางเดินเรือพาณิชย์เกิดใหม่เป็นปัจจัยผลักดันหลัก

ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ สหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่ม NATO ต่างเร่งปรับยุทธศาสตร์เพื่อป้องปรามการขยายอำนาจทางทหารของรัสเซีย และรับมือกับการแทรกซึมทางเศรษฐกิจของจีนผ่านการใช้รัสเซียเป็นประตูสู่อาร์กติก ขณะเดียวกัน **ในเชิงภูมิเศรษฐศาสตร์** การช่วงชิงความได้เปรียบในห่วงโซ่อุปทานโลกผ่านแหล่งพลังงานไฮโดรคาร์บอน แร่หายาก และการพัฒนาเส้นทางเดินเรือใหม่อย่าง NSR และ NWP ได้ทวีความเข้มข้นมากขึ้น สะท้อนว่าความกว้างขวางของขอบเขตทางทะเลในอาร์กติกของรัฐหนึ่ง ๆ ส่งผลโดยตรงต่อความได้เปรียบ-เสียเปรียบทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐนั้น จึงนำไปสู่สภาวะ**สงครามกฎหมาย (lawfare)** ที่แต่ละประเทศต่างใช้และตีความกฎหมายระหว่างประเทศ ในทิศทางที่จะสร้างโอกาสและความชอบธรรมในการอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปและน่านน้ำยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตน

ในอนาคตอันใกล้ **ภูมิภาคอาร์กติกจะเปลี่ยนผ่านจากพื้นที่แห่งความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ไปสู่พื้นที่ที่มีการแข่งขันระหว่างขั้วมหาอำนาจ โดยอิทธิพลของขั้วมหาอำนาจต่าง ๆ ในอาร์กติก จะกำหนดด้วยความสามารถในการควบคุมจุดยุทธศาสตร์สำคัญ** อาทิ

(1) หากสหรัฐฯ สามารถแผ่อิทธิพลเหนือกรีนแลนด์ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามที่ประธานาธิบดีทรัมป์เคยตั้งปณิธานไว้ จะถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ดุลอำนาจในซีกโลกเหนือเบี่ยงเบนเข้าหาฝ่ายสหรัฐฯ อย่างมหาศาล ทั้งในแง่ของการเพิ่มศักยภาพทางทหาร การ friend-shoring ทรัพยากรไฮโดรคาร์บอนและแร่หายาก และการสร้างเส้นทางเดินเรือ NWP ให้เป็นคู่แข่งของเส้นทางเดินเรือ NSR

(2) ถ้าหากรัสเซียสามารถปักปันเขตแดนทางทะเลกับประเทศคู่พิพาทอย่างเดนมาร์กและแคนาดาได้สำเร็จ โดยใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่คณะกรรมาธิการ CLCS เห็นชอบ รัสเซียก็จะสามารถแผ่ขยายส่วนต่อขยายไหล่ทวีปของตนได้มากถึง 1.7 ล้านตารางกิโลเมตรในมหาสมุทรอาร์กติกตอนกลาง โดยรวมถึงสันเขาใต้ทะเลลามาโนซัฟและสันเขาใต้ทะเลมินดีเลยีฟ (Mendeleev Ridge) ซึ่งหมายความว่า รัสเซียจะเป็นผู้ครอบครองสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรใต้ท้องทะเลจำนวนมหาศาลในพื้นที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว และส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรและการขาดแคลนทรัพยากรของประเทศเพื่อนบ้านอาร์กติกอย่างมีนัยสำคัญ

ท้ายที่สุดแล้ว หากการเจรจาปักปันเขตแดนทางทะเล หรือการแบ่งสรรเขตอิทธิพลในอาร์กติกยังไม่สามารถตกลงกันได้โดยสันติทั้งในระดับทวิภาคีและ/หรือพหุภาคี อาร์กติกก็มีแนวโน้มจะเปลี่ยนสถานะจากพื้นที่แห่งความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและสันติภาพให้กลายเป็นแนวพรมแดนใหม่แห่งความขัดแย้งที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สำหรับไทย ในสภาวะที่วิกฤตทางภูมิรัฐศาสตร์-เศรษฐกิจโลกทวีความรุนแรงขึ้นเห็นได้จากกรณีอิหร่านปิดช่องแคบฮอร์มุซ อันเป็นเส้นทางขนส่งพลังงานสำคัญของโลก เพื่อตอบโต้การโจมตีของสหรัฐฯ และอิสราเอลในขณะนี้ และอาจก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนพลังงานชั่วคราวได้ในอนาคตหากมาตรการดังกล่าวของอิหร่านยังคงดำเนินต่อไป สถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าห่วงโซ่อุปทานโลกยังมีความเปราะบางอยู่มาก ไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาทุกทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้แก่ห่วงโซ่อุปทานของประเทศ โดยในทรรศนะของผู้เขียน เห็นว่า การศึกษาเส้นทางเดินเรือ NSR ในฐานะเส้นทางโลจิสติกส์ทางเลือก เป็นหัวข้อที่น่าสนใจประการหนึ่ง แม้เส้นทางดังกล่าวจะยังมีข้อจำกัดและปัจจัยเสี่ยงสูงจากสภาพอากาศ ความไม่คุ้นเคยของผู้ประกอบการไทย และภาวะกึ่งผูกขาดโดยรัสเซีย ตลอดจนการใช้งานได้จริงของเส้นทางดังกล่าวยังขาดผลการศึกษาเชิงพาณิชย์ที่แพร่หลายในระดับสากล แต่ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเหล่านี้เองที่ยิ่งเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ไทยต้องเร่งสร้างความเข้าใจและองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับภูมิภาคอาร์กติก เพื่อให้สามารถประเมินและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้จักและเข้าถึงอาร์กติกจึงมิใช่เพียงการแสวงหาโอกาสใหม่ แต่คือการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ไทยมีทางเลือกทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐกิจที่หลากหลาย และพร้อมรับมือกับทุกสภาวการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป และมีความแน่นอนลดลงเรื่อย ๆ ในอนาคต